

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, **जनरल फरेष्ट्री समूह**, नवौं (९) तहको खुला, अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा विभाजन गरिएको छः

प्रथम चरण -लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क: २००

द्वितीय चरण -अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या × अङ्क	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन, व्यवस्थापन र सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन (Section-A)	विषयगत (subjective)	2×5 & 4×10=50 (Short & Long Answer)	१:३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय (Section-B)	विषयगत (subjective)	5×10=50 (Long Answer)	१:३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विषयगत (subjective)	4×15=60 (Critical Analysis) 2×20=40 (Problem Solving)	३ घण्टा	१००	४०

द्वितीय चरण:- अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क:-३०

विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०		बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)	

द्रष्टव्य :

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ। सामान्यतया पाठ्यक्रममा जुन भाषा प्रयोग भएको छ सोही भाषामा प्रश्न सोधिनेछ।
- माथि उल्लिखित सेवा अन्तर्गतका सबै समूहको लागि प्रथम पत्र Section A (प्रशासन र व्यवस्थापन) को पाठ्यक्रमको विषयवस्तु एउटै हुनेछ। तर प्रथम पत्र Section B (सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय) र द्वितीय पत्र (सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय) का पाठ्यक्रम समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछन्।
- प्रथम पत्रमा प्रत्येक खण्डको लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। उम्मेदवारले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
- द्वितीय पत्रमा प्रत्येक प्रश्नको लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। उम्मेदवारले प्रत्येक प्रश्नको उत्तर छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
- यस पाठ्यक्रममा जुनसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियम, नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधित भई हटाईएका वा थप गरी संशोधित भई कायम रहेका) लाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनोट भएका उम्मेदवारलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति २०८१/५/२० देखि

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, जनरल फरेष्ट्री समूह, नवौं (९) तहको खुला, अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : General Subject

Section (A): Administration & Management

(2 x 5 Marks & 4 x 10 Marks = 50 Marks)

१. राज्य र सरकार

१.१ नेपालको संविधान

१.२ राज्यशक्तिको बाँडफाँड, शक्ति पृथकीकरण, सन्तुलन र नियन्त्रण

१.३ सरकारको कार्यक्षेत्र र भूमिका

१.४ सङ्घीय प्रणाली: नेपालमा प्रशासनिक संघीयता र वित्तीय संघीयता

१.५ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार

१.६ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सरकार बीचको अन्तरसम्बन्ध र समन्वय

१.७ सार्वजनिक नीति विश्लेषण, तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन

२. लोकतन्त्र, मानव अधिकार र नेपाली समाज

२.१ समावेशी लोकतन्त्र

२.२ कानूनी राज्य र मानव अधिकार

२.३ प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व

२.४ सामाजिक न्याय र सामाजिक सुरक्षा

२.५ नेपाली समाजका विविध जातजाति/वर्ग समुदायहरूका सामाजिक, साँस्कृतिक, आर्थिक अवस्था र रहनसहन

२.६ आरक्षण, सकारात्मक विभेद, विविधता व्यवस्थापन र यसका चुनौतीहरू

२.७ सूचनाको हक एवं सार्वजनिक निकायको दायित्व

३. सार्वजनिक प्रशासन

३.१ सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा, सिद्धान्त र कार्यहरू

३.२ कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू

३.३ प्रशासन र राजनीति बीचको अन्तरसम्बन्ध

३.४ सार्वजनिक सेवा प्रवाह र यसका नवीनतम अभ्यासहरू

३.५ आर्थिक प्रशासन, बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन

३.६ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन (सार्वजनिक आय, खर्च तथा ऋण)

३.७ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली

४. व्यवस्थापन

४.१ व्यवस्थापनको अवधारणा, सिद्धान्त र नवीनतम प्रवृत्तिहरू

४.२ व्यवस्थापकको कार्य, भूमिका र सीपहरू

४.३ उत्प्रेरणा, मनोबल, नेतृत्व, नियन्त्रण, समन्वय र निर्णय प्रक्रिया

४.४ समूह गतिशीलता, संगठनात्मक व्यवहार, समूहकार्य र कार्य संस्कृति

४.५. सार्वजनिक क्षेत्र व्यवस्थापन र नवोदित अवधारणाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, जनरल फरेष्ट्री समूह, नवौं (९) तहको खुला, अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ४.६ व्यवस्थापन सूचना प्रणाली र सूचना प्रविधिको उपयोग
- ४.७ गुनासो व्यवस्थापन, तनाव व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन र समय व्यवस्थापन
- ४.८ सामूहिक सौदाबाजी र ट्रेड युनियन
- ५. विकासका आयामहरू
  - ५.१ विकास र पूर्वाधार प्रशासनको अवधारणाहरू र नवीनतम उपागमहरू
  - ५.२ नेपालमा योजनाबद्ध विकास र चालू आवधिक योजना
  - ५.३ विकासका आयामहरू: मानव विकास, दिगो विकास, समावेशी विकास, गरिबी निवारण, विश्वव्यापीकरण र स्थानीयकरण
  - ५.४ वातावरण, जनसंख्या, रोजगार र बसाइँसराई
  - ५.५ जलवायु परिवर्तन, जलवायु परिवर्तनले सामाजिक जीवनमा पारेको प्रभाव र अनुकूलन
  - ५.६ विपद् व्यवस्थापन
  - ५.७ नेपालमा विकासका चुनौती तथा राष्ट्रिय विकासका मुद्दा/सवालहरू
- ६. शासकीय सुधार, सुशासन र व्यावसायिकता
  - ६.१ नेपालमा शासकीय/प्रशासन सुधारका प्रयास र चुनौतीहरू
  - ६.२ सार्वजनिक सेवाको अवधारणा, विशेषता र आधारभूत मान्यताहरू
  - ६.३ सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता
  - ६.४ सदाचार, व्यावसायिक नैतिकता र मूल्यहरू (Values)
  - ६.५ सम्पति शुद्धीकरण (Money Laundering) र भ्रष्टाचार निवारण
  - ६.६ विद्युतीय शासन (E-Governance)
  - ६.७ सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा नवप्रवर्तन (Innovation)

प्रथम पत्र : General Subject

Section (B): सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय

(5 x 10 Marks = 50 Marks)

१. नीति, रणनीति र योजना

- १.१ चालु आवधिक योजनामा वन र वातावरण सम्बन्धी नीति (संघ र कोशी प्रदेश)
- १.२ कबुलियती वन नीति, २०५९
- १.३ राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०६९
- १.४ Nature Conservation National Strategic Framework for Sustainable Development, 2016
- १.५ Agriculture Development Strategy, 2014
- १.६ राष्ट्रिय वन नीति, २०७५
- १.७ National Biodiversity Strategy and Action Plan (2014-2020)
- १.८ Monitoring and Evaluation Strategy
- १.९ Climate Change Policy 2076
- १.१० राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६
- १.११ जडिवुटी एवं गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास नीति, २०६९

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, **जनरल फरेष्ट्री समूह**, नवौं (९) तहको खुला, अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

१.१२ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७७-२०८७)

१.१३ National Ramsar Strategy and Action Plan, Nepal 2018-2024 and its special attention to Koshi Province

१.१४ National Agroforestry Policy, 2019

१.१५ Nepal's Long-Term Strategy for Net-Zero Emission 2078

१.१६ REDD Strategy 2018

१.१७ चुरे- तराई मधेश संरक्षण तथा व्यवस्थापन गुरु योजना, २०७४

२. ऐन र नियमावली

२.१ प्रचलित निजामती सेवा ऐन र निजामती सेवा नियमावली

२.२ प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९, प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८१ र स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० (कोशी प्रदेश)

२.३ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७

२.४ प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ र प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ (कोशी प्रदेश)

२.५ नेपाल वन सेवा (गठन, समूह, तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१

२.६ वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली २०७९

२.७ कोशी प्रदेश वन ऐन, २०७७ तथा नियमावली २०८०

२.८ राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष ऐन, २०३९ तथा राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष नियमावली, २०४१

२.९ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०

२.१० संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५३

२.११ मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२

२.१२ संरक्षण क्षेत्र सरकारी व्यवस्थापन नियमावली, २०५६

२.१३ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७

२.१४ कोशी प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा कोशी प्रदेश वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७

२.१५ निजी वनजंगल राष्ट्रियकरण ऐन, २०१३

२.१६ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन), ऐन २०६४

२.१७ हिमाली राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३६

२.१८ चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३०

२.१९ खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०४४

२.२० बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०५३

२.२१ बन्त्यजन्तु आरक्ष नियमावली, २०३४

२.२२ खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२

२.२३ जलचर संरक्षण ऐन, २०१७

२.२४ राष्ट्रपति चुरे- तराई मधेश संरक्षण विकास समिति आदेश (गठन), २०७१

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, जनरल फरेष्ट्री समूह, नवौं (९) तहको खुला, अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.२५ भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९
- २.२६ मुलुकी फौजदारी संहिता, २०७४, मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ र मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४ (अदालती बन्दोबस्त र दण्ड सजाय)
- २.२७ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- २.२८ संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७

३. निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि (संघ, प्रदेश र स्थानीय तह) र अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौता

- ३.१ सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०५२, २०५८, २०६५ र २०७१
- ३.२ वन पैदावार सङ्कलन तथा विक्री वितरण निर्देशिका, २०७३
- ३.३ Convention on International Trades in Endangered Species (CITES)
- ३.४ Convention on Biological Diversity, 1992
- ३.५ Global Environmental Facility (GEF) and Green Climate Fund (GCF)
- ३.६ World Summits on Sustainable Development
- ३.७ Sustainable Development Goals
- ३.८ वन्यजन्तुमैत्री पूर्वाधार निर्माण निर्देशिका, २०७८
- ३.९ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण आदेश, २०८०
- ३.१० राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाको लागि राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड
- ३.११ सहितको कार्यविधि, २०७६
- ३.१२ वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत वितरण निर्देशिका, २०८०

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, जनरल फरेष्ट्री समूह, नवौं (९) तहको खुला, अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र: सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

(4 x 15 Marks & 2 x 20 Marks = 100 Marks)

1. Forest Resource Management

- 1.1. Production, protection and regulatory functions of forests in terms of environment, development and economy
- 1.2. Types of forest and species composition with specific references to Koshi Province
- 1.3. Principles of Forest Management and their practical implications in Koshi province
- 1.4. Historical perspectives of Forest Management in Nepal
- 1.5. Principles of Multiple Use Forest Management
- 1.6. Various tools and techniques used in Managing Forest Resources in Nepal
- 1.7. Forest regeneration, Plant propagation, Growth and yield modelling, Silvicultural systems, Thinning, pruning, Shrubland improvement.
- 1.8. Silvicultural practices and Yield regulation for different types of forest conditions of Nepal
- 1.9. Stakeholders and organizations involved in the Forest Resources Management in Nepal
- 1.10. Forest Management practices and emerging problems, particularly in the Terai and Upland areas of Nepal with specific reference to Koshi Province and the role of DFOs to mitigate those problems.
- 1.11. Silviculture of high value major forest trees, shrubs and herbs species of Nepal
- 1.12. Silvicultural system being applied in the Plantation Forests of Nepal with reference to Ratuwamai Project and the government managed forests
- 1.13. Forest certification and its importance in Nepalese context
- 1.14. Similarities and basic differences between Community Forestry and Leasehold Forestry (below poverty line) in terms of objectives, group composition, scope of works, incentives, duration of operational plan and their renewal process.
- 1.15. Emerging Participatory Forest management issues related to federalisation
- 1.16. Criteria and Indicators for Sustainable Management of Forest Resources
- 1.17. Forest Certification – importance, approaches and procedures in the developed countries
- 1.18. Management of forest fire in forest health and application of Integrated Pest Management in forestry
- 1.19. Collaborative Forest Management concepts in the management of Forest resources of Terai and Inner Terai regions of Nepal and the role of DFOs and Local government
- 1.20. Recent involvement of NGOs and CBOs in Forest Resource Management in Nepal
- 1.21. Forest management practices and issues in federal context in Nepal with attention to inter-relation among three tiers of Government

2. Forest Resource Survey, Inventory and Research

- 2.1. Principles and Practices of Forest Resource Survey, Inventory and Mapping
- 2.2. Principle and practices of Experimental design in forestry research
- 2.3. Sampling techniques for forest inventory
- 2.4. Application of experimental design in forestry research and development
- 2.5. Forest Genetics and Tree Improvement in natural resource management
- 2.6. Research, extension and development linkages in forest resource management
- 2.7. Measuring trees and forest in the natural stand and plantations
- 2.8. Quantitative Resource Assessment/ Inventory techniques of NTFP on forest lands
- 2.9. Principles and Practices of Remote Sensing (RS), GIS and Space Technology and its application in the overall planning and development of forestry sector
- 2.10. Land use/land cover change detection using Remote Sensing and GIS technology.
- 2.11. Integration of RS and GIS technology in forestry
- 2.12. Role of Province government and DFOs in utilizing Research and Survey results in overall program planning and implementation the districts

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, **जनरल फरेष्ट्री समूह**, नवौं (९) तहको खुला,
अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

3. Agroforestry

- 3.1. Theories and principles of Agroforestry
- 3.2. Agroforestry system practiced in Koshi province, Nepal and its importance in economy.
- 3.3. Criteria for selection of Agroforestry species at different ecological zones in Koshi Province
- 3.4. Characteristics of Multipurpose Tree Species used in agroforestry
- 3.5. Role of Agroforestry in livelihood support and economic development in Nepal

4. Forestry extension and Human Resource Development

- 4.1. Concept of Forestry extension and its role in Forestry Development
- 4.2. Role of audio-visual aids, social media and information technology in Forestry extension communication and
- 4.3. Categories of appropriate forest extension aids for different target groups
- 4.4. Human Resource Development in Forestry: its concept, scope and importance
- 4.5. District and Province level HRD Plan preparation

5. Non-Wood Forest Products (NWFPs) and its relation to livelihood

- 5.1. NWFPs as one of the strategic sectors for poverty reduction in Nepal
- 5.2. Opportunities and challenges in the promotion of NWFPs in Nepal and specific to Koshi Province
- 5.3. Domestication and commercialization of high value NWFPs in Nepal
- 5.4. Role of Province Government and DFOs in Planning and strategy development for conservation, management, enterprise development and marketing of high value NWFPs
- 5.5. Concepts of organic farming and certification process of NWFPs products.

6. Forest Economics

- 6.1. Contribution of Forests to GDP in terms of cash and environmental services
- 6.2. Role of the Divisional Forest Office/r in maximizing the revenue of the district
- 6.3. Overall plan of Province government and DFOs to balance the Demand and Supply situation of Forest Products
- 6.4. Economic Analysis and Valuation of Forestry projects (Break Even Point, Benefit Cost Ratio and Net Present Value)
- 6.5. Potential forest-based industries in Koshi province for economic gains
- 6.6. Role and importance of Private Sector Involvement in Forest products development, Product diversification and controlling the timber import in the province.

7. Forest and Biodiversity Conservation

- 7.1. Concept and definition of Biodiversity and its social, ecological and economic values
- 7.2. Major Biological Diversity of Nepal, special attention to Koshi Province and their threats for conservation
- 7.3. Concept on Biodiversity Conservation Action Plan for Koshi Province with special attention to the outside of Protected Areas
- 7.4. Role of DFOs and Wildlife Crime Control Bureau in controlling illegal poaching of wildlife
- 7.5. The role of corridors and connectivity in wildlife conservation
- 7.6. Role of the Province Forest ministry and forest offices, CBOs, Community Based Forest management Groups, Buffer Zone Councils (BZCs) and Conservation Partners in biodiversity conservation
- 7.7. Strategy for the conservation of special biodiversity hotspots of Koshi province like Tinjure Milke Jalajale, Jalthal, Mera Peak, Sandakpur and Ramdhuni.
- 7.8. Current status and strategy for the conservation of major mammals like Wild Elephant, Red Panda, Pangolin, Wild Buffalo, Musk deer and Dolfin in Koshi Province

8. Soil Conservation and Watershed Management outside the protected areas

- 8.1. Concept of land degradation and its consequences on productivity and infrastructure
- 8.2. Basic concepts of hydrological cycle and its relationships to watershed management
- 8.3. Ecology and Economics of biological and engineering measures of soil conservation

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्राविधिक तर्फ वन सेवा, **जनरल फरेष्ट्री समूह**, नवौं (९) तहको खुला,
अन्तर स्थानीय तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 8.4. Sustainable Soil Management practices in Nepal
- 8.5. Practices of water harvesting in the Churia and Bhabar zones and its scope of replications in terms of economics
- 8.6. Importance and relationship of watershed management to water harvesting development activities such as irrigation, hydropower and drinking water supply scheme
- 8.7. Relationship between development activities with soil conservation and watershed management

9. Cross cutting areas in Natural Resource Management

- 9.1. Contribution of Protected Area System of Nepal in promoting Eco-tourism and GDP
- 9.2. Concept of Climate change and its impacts in people and the forests
- 9.3. Payment of Environmental Services and International Carbon Market
- 9.4. Forest based tourism planning
- 9.5. Balancing environment conservation and physical development in forest areas
- 9.6. Gender, equity and social inclusion in Forest Resource Management
- 9.7. Governance in Natural Resource Management
- 9.8. Importance of Management Information System in forestry planning and implementation
- 9.9. History, importance & implication of foreign aid in Forest Resource Management

नमूना प्रश्नहरू

1. What were the concepts behind adopting Collaborative Forest Management in Terai and Inner Terai regions of Nepal? Explain the role of Division Forest Office in the collaborative forest management for the sustainable management of forests resources, equitable distribution of forest products to the southernmost parts of the districts and maximizing employment and revenues? [5+10]
2. Describe the agroforestry systems practiced in the high mountainous regions of Koshi province. What should be the role of Agroforestry in livelihood support and economic development in this province? [5+10]
3. नेपालमा एकलाख हेक्टरभन्दा बढी वनक्षेत्र अतिक्रमण भएको भनी तथ्यांकहरूमा पाईएको र पछिल्लो दशकमा संस्थागत तवरबाटै वन अतिक्रमण बढेको भनी ब्याख्या गरिदै आएको पनि छ। यस सन्दर्भमा नेपालमा वन अतिक्रमणका आयामहरू तथा नियन्त्रणमा गरिएका प्रयासहरूको समिक्षा गर्दै अबको पाँच वर्षमा वन अतिक्रमण नियन्त्रण गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरूबाट गर्नुपर्ने कृयाकलापहरू समेटी कार्यान्वयन योग्य एवं वस्तुपरक कार्ययोजनाको खाका पेश गर्नुहोस । [5+5+10]